

Види переказів в початкових класах та методика їх проведення.

Переказ у школі становить собою вправу, в основі якої лежить відтворення змісту висловлювання і складання тексту за готовим матеріалом.

Значення переказу в навчальному процесі надзвичайно важливе: робота над ним сприяє оволодінню такими видами мовленнєвої діяльності, як слухання і читання; виробляє навички побудови самостійного висловлювання; допомагає вчителю перевірити якість засвоєння учнями програмового матеріалу. Переказ — ефективний засіб розвитку пам'яті, мислення і мовлення.

Основним критерієм, що визначає навчальну цінність переказу (незалежно від його форми — усної чи письмової, мети — навчальної чи контролюючої), є повнота відтворення висловлювання. Саме на цій основі розрізняють **докладні, стислі, вибіркові, творчі** перекази тощо.

За обсягом виділяють перекази стислі й докладні. У школі найчастіше практикуються докладні.

Завдання докладного переказу — відтворити якнайповніше зміст вихідного тексту. Цей вид переказу здійснює детальну, розгорнуту, послідовну, близьку до тексту передачу змісту почутого, побаченого чи прочитаного з якнайповнішим використанням лексичних і стилістичних засобів.

Стислий переказ має коротко передати зміст тексту. Робота над ним вимагає умінь відбирати в тексті головне й суттєве. Він привчає школярів висловлюватися лаконічно й чітко, уникаючи багатослів'я. Щоб робота над стислим переказом була ефективною, доцільно розпочати її з аналізу зразків — простих за змістом і невеликих за обсягом текстів (напр., уривків з творів "Чарівна книжка" С.Васильченка і "Пригода з Кобзарем" П. Мирного). Потім з допомогою навідних запитань діти мають переказати їх.

Характерним для вибіркового переказу є детальний, послідовний виклад змісту однієї з підтем (або пункту плану). Методика проведення цього переказу зумовлюється його призначенням — вибрати й зв'язно викласти матеріал на одне з питань конкретної теми. Для вибіркового переказу краще використовувати тексти, у яких порівняно легко можна виділити сюжетні лінії.

Творчий переказ — це усний чи письмовий виклад вихідного матеріалу, який не лише відтворює текст, а й містить у собі окремі творчі елементи. Сама назва його говорить про те, що у пропонований текст вносяться певні зміни і доповнення. Ними можуть бути: зміна в тексті форми особи, часу, способу, внаслідок чого виникає потреба в переосмисленні його змісту; переказ тексту від імені іншого літературного героя тощо.

Особливо ефективними є творчі перекази з завданнями; дописати початок (вступ) або кінець (висновок) до поданого тексту; ввести в його зміст елементи опису, роздуму; розгорнути діалог з питання, що міститься в тексті; доповнити текст властивими міркуваннями й ін. Робота над такими переказами вчить не лише правильно відтворювати готовий текст, а й стимулює словесну творчість учнів і тим самим готує їх до самостійного складання висловлювань.

Таким чином, переказ у всіх його різновидах — один з важливих засобів формування мовленнєвих умінь.

Роботу над переказами необхідно проводити з початкових класів, ускладнюючи й удосконалюючи її з року в рік. Останнє стосується змісту тексту, мови, стилю і різноманітних жанрів.